

ISAAC ASIMOV

Fiatalság

1.

Az alvó fiúcska mocorogni kezdett, mert az ablaktáblát egy maroknyi kavics zörgette meg. Még egyszer az ablakba csapódott a kavicszapor, erre felébredt.

Felült az ágyban, feszülten figyelt. Múltak a másodpercek, ő egyre csak szokatlan környezetével birkózott. Természetesen nem az otthonában van. Vidéken van. Itt hidegebb a klíma, mint ahol laknak, és a kisablakból növényekre lát.

- Sovány!

Rekedt, izgatott, suttogó hang szólította, s a fiúcska az ablak felé fordult.

A valóságban egyáltalán nem ez volt a neve, de új barátja, akivel tegnap ismerkedtek meg, alighogy megpillantotta a soványka alakot, azt mondotta: „Te - Sovány vagy.” És hozzátette: „Én pedig - Rőt vagyok.”

Természetesen, az ő neve is más volt, de ez a becenév határozottan illett rá.

Sovány kikiabált az ablakból:

- Hej, Rőt! - és örömmel integetett barátjának, az álom karjaiból végleg kiszabadult.

Rőt ugyanazzal a rekedt suttogással folytatta:

- Csöndesen, te! Fel akarod lármázni a világot?

Sovány csak ekkor vette észre, hogy a nap még alig emelkedett az alacsony keleti halmok fölé, az árnyékok még hosszúak és elmosódottak, a fa pedig harmatos. Már jóval csendesebben kérdezte:

- Mit akarsz?

Rőt kezével intett - gyere ki.

Sovány gyorsan magára kapta ruháját, megmosdott - vagyis inkább nagy sietősen magára pacskolt egy kis langyos vizet. Mialatt a kijáráshoz futott, meg is száradt, majd ismét nedves lett a teste, de most már a harmattól.

Rőt azzal fogadta:

- Halkabban gyere, te. Ha a ma vagy a pa, vagy a te pád, vagy akárki a ház népéből felébred, tüstént elkezd a kántálást: „Nyomban takarodj haza! Ha a harmatban futkosol, meghűlsz és meghalsz!”

Olyan pontosan utánozta a felnőttek hangját s beszédmódját, hogy Sovány hahotázott, csak úgy rengett a teste. Még egy ilyen remek, érdekes fickó nincs a világon, mint ez a Rőt.

- Mondd Rőt, te mindennap ilyen korán kímész a kertbe, mint ma? - kérdezte kíváncsian. - Ilyen korán! Ez remek! Most azt hiheted, hogy az egész világ csak a tiéd. Igaz, Rőt? Köröskörül egy lélek sincs, és ez olyan pompás. - Valósággal elárasztotta a büszkeség, már magától a gondolatától is büszkeség dagasztotta keblét, hogy beléphetett ebbe a titokzatos világba.

Rőt rásandított, s hencegősen odavetette:

- Ó, már rég nem alszom. Nem hallottál semmit az éjszaka?

- Mit is hallhattam volna?

- Mennydörgést!

- Hát vihar volt? - Sovány álmélkodva, megdöbbenően kérdezte. Rendszerint sehogyan sem tudott aludni, ha vihar tombolt.

- Nem volt. De az ég dörgött. A saját fülemmel hallottam, odamentem az ablakhoz, s láttam, hogy nem esik. Csak az ég meg a csillagok sápadtak, szokatlanul sápadtak. Érted?

Sovány még sohasem látott ilyen eget, de bólintott.

A betonút mellett mentek a fűben. Ez az út lefelé szaladt a völgybe, majd a vidéket két félre bontva eltűnt a távoli dombok között. Ez az út olyan régen épült, hogy még Rőt papája sem tudta megmondani, mikor is építették. De egyetlen repedés, egyetlen kátyú nem volt a tükörsima betonszalagon.

- Tudsz titkot tartani? - kérdezte Rőt.

- Hát persze. És mi a titok?

- Közönséges titok. Ha akarom, megmondom, ha akarom, nem. Még magam sem tudom, hogy megmondom-e.

Rőt, miközben a fűben lépdelt, letört egy hosszú, hajlékony páfrányszárat, gondosan lelombozta, és csapkodott vele, akár csak egy korbáccsal. Egy pillanat, s mintha ágaskodó, zablát rágó, tüzes paripára pattant volna, amelyet csak lovasának vasakarata tart féken. De aztán mégiscsak úrrá lett a fáradtság, eldobta a korbácsot, s háttal állatát képzelte világá legtávolabbi sarkába üzte - de úgy, hogy ha a szükség úgy hozza, akkor bármely percben ott teremjen szolgálatra készen.

- Cirkusz érkezik - jelentette ki.

- Hát ez milyen titok? Azt már régen tudom. Már az elindulásunk előtt mesélt róla a papám.

- Nem, a titok az más. Az, igazi titok. Titok már nem is lehet ennél igazibb titok. Voltál már cirkuszban?

- Mi az hogy!

- No, és hogy tetszett?

- Nincs a világon annál szórakoztatóbb.

Rőt a szemé sarkából leste új barátját.

- No, és sohasem jutott eszedbe, hogy milyen jó lenne ott maradni? Mégpedig örökre.

Sovány töprengeni kezdett a kérdésen.

- Nem, bocsáss meg, de nem. Csillagász szeretnék lenni, akár a papám. Azt hiszem, hogy ő is ezt akarja.

- Hi-hi-hi! Csillagász! - kacagott Röt.

Sovány szemében nyomban szürke unalommá sápadt a csillagászat, mivel érezte, hogy a titokzatos világba vezető ajtó most nyomban, de azonnal becsapódik.

Ezért békítően hozzátette:

- A cirkusz? Lehetséges, hogy sokkal érdekesebb.

- No, és ha lehetőség támadna arra, hogy nyomban fellépj a cirkuszban, itt, helyben, hát akkor mit tennél?

- Én... É-én...

- Igen, te. - Röt megvető gúnnyal nevetett.

Sovány megsértődött.

- No, hát fellépnék.

- Akkor gyérünk!

- Próbálj csak ki!

Röt gyorsan felé fordult, izgatottan, teste úgy kifeszült, mint a kihúzott húr.

- Hát igazán így gondolod? Akarsz velem jönni, akarsz?

- Hogyan?

- Elképzelheted, hogy már mindent elrendeztem. Felvesznek bennünket, s valamikor majd magunk is cirkuszt szervezünk. Nekünk magunknak lesz cirkuszunk. A világ legszenzációsabb számával lépünk fel. Ha velem jössz. De ha nem... Akkor egyedül is megbirkózom a dologgal.

Ez az új világ szokatlan és varázslatosan csábító volt, ezért Sovány így válaszolt:

- Döntöttem, Röt! Veled tartok! Mit agyaltál ki? Mondj el mindent.

- Találd ki magad. Mi a cirkuszban a legfontosabb?

Sovány kétségbeesetten törte kobakját. El akarta találni barátja gondolatát. Végül inkább kérdezte, mint mondta:

- Az akrobaták?

- Uram isten! Egyet se lépnék azért, hogy az akrobatákat láthassam!

- Akkor nem tudom.

- Hát az állatok! Melyik számok a legérdekesebbek? Hol van a legnagyobb publikum? Még a legjobb cirkuszban is azok a számok a legjobbak, amelyekben állatok lépnek fel!

- Így gondolod?

- Mi az hogy! Ez a titkom. De nem vagy fecsegős?

- Micsoda kérdés!

- Jól van. Bezártam őket a pajtába. Akarod látni?

Már majdnem elérték a pajtát, hatalmas, sarkig tárt kapuja a közelben feketélt. Éjfeketésén ásitott. Egész idő alatt félje tartottak. Sovány megállt. Igyekezett eltitkolni izgalmát.

- Nagyok?

- Hát lehetnek nagyok, ha én egymagam lefüleltem őket? Nem okozhatnak neked semmi bajt. Kalitkába raktam őket.

Bementek a pajtába, Sovány nagy kalitkát pillantott meg a tető alatt, egy horgon függött. Durva ponyva takarta.

Röt magyarázni kezdte:

- Rendszerint madarat vagy valami más állatot tartunk a kalitkában. A legfontosabb, hogy nem tudnak belőle kiszabadulni. Mássz fel a padlásra.

Felkapaszkodtak a létrán, s Röt magához húzta a kalitkát.

Sovány megbökte a ponyvát:

- Itt mintha lyukas lenne.

Röt elkomorodott:

- Tán kimásztak?

Felemelte a ponyvát, alákukucsált, s megkönnyebbülten sóhajtott:

- Ott vannak!

- Mintha megégett volna a ponyva - jegyezte meg a nyugtalankodó Sovány.

- No, te... akarod látni őket vagy sem?

Sovány bizonytalankodva bölintott. Tulajdonképpen nem is volt olyan biztos abban, hogy akarja-e vagy sem. És ha...

Röt azonban levette a ponyvát a kalitkáról.

- Itt vannak. Láthatod, kettő, ahogyan az előbb mondtam.

Kicsik, és undorítóan visszataszítóak voltak.

Amint a ponyva lekerült a kalitkáról, az állatkák a gyermekek felé szaladtak. Röt óvatosan megböködte őket ujjával.

- Vigyázz! - kiáltotta Sovány.

- Épek - vetette oda Röt. - Láttál valaha is ilyeneket?

- Nem.

- Elképzelheted, hogyan kapkodnak majd utánuk a cirkuszban!

- És ha a cirkuszvezetőség túlságosan is kicsinynek találja őket, akkor mi lesz?

Röt méregbe gurult. Elengedte a kalitkát, és az lengeni kezdett, akárcsak egy inga.

- Megfutamodsz?

- Ugyan már. Csak éppen...

- Ne nyugtalankodj, nem is olyan kicsikék. Pillanatnyilag csak egy dolog nyugtalanít.

- Mi?

- Amíg a cirkusz meg nem érkezik, addig kalitkában kell őket tartanom. Igaz? Tehát meg kell tudnom, hogy mit is esznek.

A kalitka pedig egyre csak lengett, s az elfogott kis állatok a drótba kapaszkodtak, valami jelzéseket mutogattak a gyermekeknek, különös és gyors jelzéseket, mintha csak értelmes lények lennének.

2.

Csillagász gondosan felöltözve lépett az ebédlőbe. Vendégnek érezte magát.

- Hát a fiatalok hol vannak? - kérdezte. - A fiam nincs a szobájában.

Nagyiparos elmosolyodott:

- Már régóta sétálgatnak. Ne nyugtalankodjék, az asszonyok majd hazatérésre bírják őket. A reggelizést nem hagyják el. A fiatalság az fiatalság! Jól tudjuk, milyen!

„Fiatalság!” Mintha Csillagászban egész gondolatsort ébresztett volna ez a szó.

Csőndben reggeliztek. Nagyiparos csak egyetlenegyszer szólalt meg:

- Úgy véli, hogy valóban jönnek?

- Jönnek - felelte Csillagász.

Többet nem is szóltak.

Reggeli után Nagyiparos Csillagászhoz fordult.

- Már bocsásson meg. Ha agyonvernek is, akkor sem tudom elképzelni, hogy miért kellett önnek ezt a trükköt kiagyalnia? Valóban beszélt velük?

- Akárcsak most önnel. Csak éppen telepátikus úton. Képesek a gondolatátvitelre.

- Ezt a leveléből is megértettem. Tulajdonképpen az érdekelne, hogy miként is oldják meg a gondolatok közlését.

- Ezt magam sem tudom. Megkérdeztem tőlük, ez természetes, de határozott választ nem sikerült kapnom. Egyébként az is lehetséges, hogy valamit nem értettem meg tökéletesen. Ehhez valamiféle készülékre lenne szükség, gondolatadóra, és ami különösen fontos, mind az adónak, mind a felfogónak rendkívüli mértékben összpontosítania kell a gondolatait. Én sem értettem meg nyomban, hogy távolba sugárzott gondolatokat fogok fel. Lehetséges, hogy a telepátia - egyik olyan tudományos eredményük, amit megoszthatnának velünk.

- Lehetséges - felelte Nagyiparos. - De gondolt-e arra, hogy ez a felfedezés megváltoztathatja egész társadalmi életünket? Gondolatadó!

- De miért is ne változzon meg? Számunkra hasznos a változás.

- Nem gondolom.

- Csak az öregség számára nem kívánatosak a változások - replikázott Csillagász. - De hiszen a fajok ugyanúgy megöregedhetnek, mint az emberek.

Nagyiparos az ablakra mutatott.

- Látja ezt az utat? Réges-régen építették. Képesek vagyunk-e hasonló építésére ma? Kételkedem. Amikor ezt az utat lerakták fajunk fiatal volt.

- Akkor? Igen! Legalábbis nem rémültek meg az újtól.

- Pedig jobb lett volna, ha megrémülnek! Mi történt az elődjekkel? Elpusztultak, doktor! Mi a jó az Ifjúságban és az Újban? Most jobban élünk. Nem ismerjük a háborút, szép lassan haladunk előre. Akik ezt az utat megépítették, éppen ennek a nyugalmas előrehaladásnak hasznos voltát bizonyították... Ahogy megegyeztünk, beszélek vendégeivel, ha megérkeznek. De úgy gondolom, csak arra kérhetem őket, hogy forduljanak nyomban vissza.

- Figyeljen rám, uram! Mielőtt önnek írtam volna, tanulmányoztam gazdasági helyzetét.

- És megállapította, hogy fizetőképesek vagyok? - szakította mosolyogva félbe Nagyiparos.

- No igen. De látom, hogy tréfál! Egyébként lehetséges, hogy a tréfájában van egy szemernyi igazság. Hiszen az ön fizetőképessége kisebb, mint az atyjáé volt, és az ő szénája is rosszabbul állt, mint az ön nagypapjé. S az is lehetséges, hogy az ön fia már egyáltalán nem lesz fizetőképes személy. Bolygónk évről évre nehezebben tudja a jelenlegi szinten tartani a termelést, noha ez a végtelenül csökkent termelés szinte nem is hasonlítható a hajdanihoz. Visszatérünk a naturálgazdálkodáshoz, de mi lesz azután? Ismét a barlangok következnek?

- Ha újabb technikai tudással gazdagítjuk a fajt, akkor minden megváltozik?

- Nem csupán a tudásban rejlik a lényeg. Itt sokkal fontosabb az a hatás, amit maga a változás okoz, a látóhatár kiszélesedése. Figyeljen rám, uram, nem csupán azért fordultam önhöz, mivel ön gazdag, és tud hatni a kormánykörökre, hanem azért is, mert önnek napjainkhoz képest igazán szokatlanul nagy a tekintélye. Olyan embernek tartják, aki képes szakítani a hagyományokkal. Honfítársaink szembefordulnak majd az újdonságokkal, de ön tudja, hogyan kell rájuk hatni, hogy elérje azt...

- Hogy fajunk ifjúsága újjászülessen?

- Igen.

- Mondja meg, kérem - fordította a szót a lényeges kérdésre Nagyiparos - mit akarnak tőlünk cserébe az eredményeikért az ön kozmoszbeli barátai?

Csillagász egy kis ideig habozott, de aztán hozzáfogott.

- Őszinte leszek önhöz. Olyan bolygóról jöttek, amelynek a tömege nagyobb, mint a miénk. Könnyűelemekben való gazdagságunk vonzza őket.

- Magnéziumra, alumíniumra van szükségük?

- Nem. Szénre és hidrogénre. Kőszén és kőolaj kell nekik.

- Valóban?!

Csillagász sietve hozzáfűzte:

- Arról akar faggatni, hogy olyan lényeknek, akik képesek ürrepülésre, tehát biztosan ismerik az atomenergia előállításának lehetőségeit, minek kell a kőolaj és a kőszén? Erre a kérdésre nem tudok válaszolni.

Nagyiparos elmosolyodott.

- Én azonban tudok. Íme, ez az ön által elmondottak legjobb bizonyítéka. Első pillantásra úgy tűnhet, hogy az atomenergia birtoklóinak kőszénre és kőolajra nincs is szükségük. Ámde ezek az anyagok nemcsak az energiatermelés nyersanyagai, hanem mindenkor ezek lesznek a legfontosabb alapanyagai a szerves vegyipar minden ágazatának. Műanyagok, színezékek, gyógyszerek, oldószerek. Ezek nélkül az ipar még az atomkorban sem tud meglenni. Már majdnem azt mondtam, hogy noha a kőszén és a kőolaj nem nagy ár azért a szenvedésért és gondért, amit a faj ifjúsága megkövetel, de azért mégis igen sokba kerülhet nekünk ez az eladott kőszén és a kőolaj, ha cserébe nem kapunk érte semmit.

Csillagász megkönnyebbülten sóhajtott:

- Itt vannak a fiacskáink.

A nyitott ablakból látható volt, hogyan álldogálnak élénken beszélgetve a gyermekek a réten, Nagyiparos fia parancsoló mozdulatot tett, mire Csillagász fiacskája bólintott, és a ház felé iramodott.

- Íme, ez az a fiatalság, amelyről beszéltünk. A mi fajunkban annyi a fiatal, amennyi mindig is volt - jegyezte meg Nagyiparos.

- Igen. Ámde mindent megteszünk, hogy gyorsan megöregedjenek.

Sovány hangosan becsapva az ajtót, berontott a szobába.

- Mi történt? - mordult fel rosszállóan Csillagász.

Sovány meglepődve kapta fel tekintetét, s megállt.

- Bocsánatot kérek. Nem is tudtam, hogy valaki van itt. Bocsássanak meg, ha valamiben megzavartam önöket. - Keresetten és szándékosan a legválasztékosabb kifejezésekkel próbált beszélni.

- Nincs semmi baj, minden rendben, fiacskám - mondotta Nagyiparos.

Csillagász azonban nem hagyta szó nélkül:

- Még ha üres szobába lépsz be, akkor sem kötelező, hogy az ajtaját becsapd.

- Semmiség! - tiltakozott Nagyiparos. - A legényke nem tett semmi rosszat. Egyszerűen csak azért szidja őt, mert fiatal. És éppen ön, akinek ilyen nézetei vannak! Gyere csak ide, legény! - fordult Soványhoz.

Sovány lassan közeledett.

- Hogyan tetszik itt neked?

- Nagyon, sir, hálásan köszönöm uram.

- Hát a fiam megmutatta neked a birtokunkat?

- Igen, sir. Rőt, vagyis hogy...

- Jól mondd, igazán jól. Nevezd csak Rőtnek. Én magam is így hívom. Most pedig azt meséld el, hogy jelenleg mivel foglalkoztok.

Sovány megpróbált kitérni:

- Mi... sir, mi kísérletezünk, megfigyeléseket végzünk.

Nagyiparos Csillagászhoz fordult.

- Íme, itt láthatja az ifjonti kíváncsiságot meg a kalandszomjat. Fajunk még nem vesztette el ezeket a tulajdonságokat.

- Sir? - kezdte kérően Sovány.

- Tessék, fiú.

A fiúcska azonban nem folytatta, azon igyekezett, hogy megértse, miről folyik a beszélgetés, majd kinyögte:

- Rőt azt parancsolta, hogy vigyék valami ízleteset, de nem nagyon értettem meg, hogy mit is akart. Nem is akartam elmondani ezt.

- No, akkor kérjél valamit a szakácsnőtől. Ilyen ifjak számára, mint ti, mindig akad nála valami ínycsengő.

- Nyomban látható, hogy a fiam városban nevelkedett - jegyezte meg Csillagász.

- De miért, miért mentegeti, hiszen ez nem borzasztó - tiltakozott Nagyiparos.

- Ó nem, uram. Nem nekünk kell, hanem állatkáknak.

- Állatkáknak?

- Igen, sir. Mit esznek az állatok?

- De milyenek ezek az állatok, fiú?

- Kicsik, uram.

- Akkor próbáljatok meg levelet vagy füvet adni nekik, ha nem kezdenek a kosztolásához, akkor talán dió vagy bogyók ízlenének nekik.

- Hálásan köszönöm, uram.

Sovány kiszaladt a szobából, de ez alkalommal óvatosan csukta be az ajtaját.

- Képzélje csak, élve fogtak el állatokat? - Csillagász láthatóan izgatott volt.

- De hiszen ez nálunk közönséges, szinte mindennapi. A gazdaságomban tilos a vadászat, s ezért itt minden állat kezessé vált, sok rágcsáló és más apró állat él itt. Rőt mindenféle állatot hazahurcol. Csak éppen nem kötik le huzamos ideig.

A falióra nézett.

- Barátjainak már meg kellene érkezniük, nem gondolja?

A hintázás megszűnt. Sötét lett. Kutatónak nem felelt meg az idegen bolygó légköre. A levegő itt olyan sűrű, mint egy rántott leves, nem tudott mélyet lélegezni. És még akkor sem tudna, ha...

A magányosságtól megrémülve hirtelen kinyújtózott, ekkor megcsapta Kereskedő testének melege. Biztosan aludt: zihálva lélegzett, időről időre remegés futott át testén. Kutató elhatározta, hogy nem ébreszti fel. Ez semmire sem vezetne. Annyit már most is tudott: menekülés nincs. Ez a fizetség azért a nagy nyereségért, amit a korlátlan piaci kapcsolatok adtak. Ha egy kereskedő új bolygót fedezett fel, tíz esztendőre a vele való kereskedelem a monopóliumává vált. A kereskedő vagy magányosan kereskedhetett saját maga, vagy, ami elképzelhetőbb, eladta a kereskedési jogot másoknak, de borsos árért. Egy-egy új bolygó felkutatását a lehető legnagyobb titokban hajtották végre, és lehetőség szerint a szokásos kereskedelmi utaktól minél távolabbi területeken kerestek új, lakott világokat. Szinte semmi reményük sem maradt arra, hogy a szubéteri adóvévőjük hatósugarán belül akár egyetlen hajó is tartózkodhat, még ha megtörténne is a hihetetlen. Még akkor sem reménykedhetnének segítségben, ha a saját hajójukban lennének, s nem ebben... ebben... a kalitkában.

Kutató megragadta a vastag drótot. Még ha megsemmisítené is a drótot - ezt könnyen megtehetné - legrani innen, túlságosan is magasról...

Rosszra fordult itt minden. Eddig két ízben szálltak le felderítőhajójukon, s létesítettek kapcsolatot a helyi lakossággal, csodálatosan nagy testű jámbor, igen jóindulatú lényekkel. Jobb piacról álmodni sem lehet. Valamikor nagyon fejlett iparuk volt, ez szemmel látható, de a nem kívánatos következményeket nem tudták elkerülni.

A bolygó meglepte őket méreteivel. Különösen Kereskedő hökkent meg. Egyébként jól tudta, hogy milyen hatalmas, s mégis, amikor két fénymásodpercrenyire megközelítve a tértükörbe nézett, önkéntelenül is ezt mormogta: „Hihetetlen!”

- Ó, már találtunk ennél nagyobb bolygókat is - mondotta higgadt nyugalommal Kutató. Egy kutatóhoz nem illő a túlzott megdöbbenés.

- Lakottat?

- Igen.

- Ohó, de a maga bolygóját akár elsüllyeszthetnénk ebben az óceánban.

Kutató elmosolyodott. Ez finom célzás volt szülőbolygójára - az Arcturus bolygóra, amely méreteiben a legtöbb bolygó mögött maradt.

- Azért nem egészen.

- És vajon ugyanolyan hatalmasak a lakói, mint a világuk? - kérdezte Kereskedő.

Úgy tűnt, hogy nem nagyon teszik boldoggá az ilyen kilátások.

- Majdnem tízszer nagyobbak, mint mi.

- És abban biztos, hogy barátságos természetűek?

- Nehéz megjósolni. Két idegen kultúra közötti barátság hihetetlen dolog. De mégis úgy tűnik, hogy ennek a bolygónak a lakosai nem veszedelmesek.

Ekkor Kutató meghallotta a hajtóművek üvöltő dübörgését.

- Alighanem túlságosan gyorsan ereszkedünk alá - vonta össze szemöldökét. - Ezután arról kezdtek beszélgetni, hogy vajon nem jelent-e veszedelmet, ha a megjelölt időnél néhány órával korábban szállnak le. A bolygó, amelyhez közeledtek, túlságosan is hatalmas volt egy oxigén-hidrogén világ számára. A gravitációs kapacitás nagy volt, s a fedélzeti számítógép nem tudta kiszámítani, hogy ehhez a gravitációhoz viszonyítva milyen pályán kell leszállniuk. Tehát Pilótának kézzel kellett kormányoznia a hajót a leszállás egész idején.

Kereskedő azonnali leszállást követelt, de megérezte, hogy követelését érvekkel kell megtámogatnia. Dühösen mondta Kutatónak:

- Azt gondolja tán, hogy Pilóta nem tud megbirkózni a feladatával? Hiszen már két ízben is jól oldotta meg a leszállást!

„Igen - gondolta Kutató -, felderítő-űrhajón, de nem ezzel az ügyetlen teherszállítóval. Ezzel a teknővel.” Fennhangon nem szólt egy szót sem, csak a lokátort figyelte. Gyorsan ereszkednek le, kétségtelenül igen gyorsan, túlságosan rohamosan.

- Miért hallgat? - kérdezte ingerülten Kereskedő.

- Ha már kíváncsi a véleményemre, akkor azt tanácsolom magának, hogy kapcsolja be a szíjakat tüstént, és segítsen abban, hogy megbirkózzam a katapultálóval.

Pilóta derekasan harcolt az elemekkel. Nem volt újonc. A hajó lángokba burkolva, fűtülve, sivitva fúrta be magát a légköri rétegekbe, amelyek még e bolygó tömegvonzásához viszonyítva is túlságosan sűrűek voltak. De azért egészen a legutolsó pillanatig úgy tűnt, hogy Pilóta kézben tartja a hajót, s szerencsésen leülteti.

Még azt is megoldotta, hogy az északi szárazföld meghatározott pontján érjen talajt, követve a kiszámított útvonalat, a megadott pályát. Ha a szerencse csak kicsit is mosolygott volna rájuk, akkor ezt a leszállást, mint a reménytelen helyzetből való sikeres kibontakozás, a hősi és művészi űrhajó-irányítás példáját emlegették volna örökkön örökké. Pilóta azonban nem állta ki a leszálló manőver kiváltotta testi és lelki feszültséget, s egy pillanatra kissé erősebben nyomta meg a vezérlőkart. A hajó, amely már majdnem kiegyensúlyozódottan repült, ismét úgy zuhant lefelé, mint a kő.

A hiba kijavítására már nem maradt idejük. A bolygó felszíne és az űrhajó pályája közötti parányi távolság ehhez nem volt elegendő. Pilóta nem hagyta el a hajót, folyton csak arra gondolt, azzal törődött, hogy minél jobban csökkentse a zuhanást befejező ütődést, hogy miként őrizhetné meg a hajót. Mialatt a hajó veszettül törte át magát a légkör sűrű rétegein, a két katapultálót sikerült idejében működtetniük.

Mikor Kutató magához tért, és felállt, majdnem bizonyos volt abban, hogy rajta meg Kereskedőn kívül senki sem maradt életben. De az is lehetséges, hogy csak ő él egymaga. Ejtőernyője olyan magasságban égett el, hogy a zuhanás és a becsapódás elkábította. Lehetséges, hogy Kereskedőnek még kisebb szerencséje volt.

Sűrű, kemény szálú fű fogta körül, távolból fák látszottak. Hazájának, az Arcturusnak fáira emlékeztették, csak éppen az ottani fák könnyedén elérték volna ezeknek a legelső ágai alatt.

Felkiáltott. Hangját tompán elnyelte a sűrű levegő. Kereskedő azonban felelt a hívásra. Kutató a hang irányába szaladt, nagy nehezen áttörve magát az újtát álló kemény bozóton.

- Megsebesült? - kérdezte.

Kereskedő arcát eltorzította a fájdalom.

- Megrándult a lábam, nehezen járok.

Kutató óvatosan megtapogatta a sérült lábat.

- Nem hiszem, hogy törés lenne. Akár fáj, akár nem, mennie kell.

- Nem pihenhetnék előbb?

- Mindenekelőtt keressük meg a hajót. Ha sértetlen vagy kijavítható, akkor élni fogunk. Ha roncs, akkor rosszra fordult az ügyünk.

- Csak egy pillanatra. Engedje, hogy kifújjam magam.

Kutató maga is örült ennek a kis pihenőnek. Kereskedő pedig már lehunyta a szemét. Kutató is elszunnyadt.

Léptek zajára ébredt. „Soha ne aludjatok idegen bolygón” -, villant agyába az utasítás, de már későn.

Kereskedő is felriadt, üvöltéséből áradt a rémület.

Kutató rákiáltott:

- Csak egy bennszülött! Nem bánt bennünket!

Ekkor azonban az óriás lehajolt, megragadta őket, és szörnyeteg testéhez szorította mindkettőjüket.

Kereskedő kétségbeesetten ellenkezett, természetesen hiába.

- Hát valóban nem tud vele beszélni?! - visította.

Kutató csak fejét rázta.

- A gondolatadóm nem hat rá. Nem hallja meg, amit mondanék.

- Akkor robbantsa fel. Az ördögbe is robbantsa fel!

- Nem tehetem! Ez lehetetlen.

Majdnem azt is hozzátette: „te idióta”. Kutató azonban igyekezett megőrizni önuralmát.

- De miért? - kiáltotta Kereskedő. - Hiszen a robbantóját elérhetné. Tisztán látom. Ne féljen attól, hogy nem sikerül!

- Az egész sokkal bonyolultabb! Ha megölném ezt a szörnyet, akkor sohasem kereskedhet ezzel a bolygóval. Még csak fel sem szállhat róla. Nem érné meg a holnapi estét, az már holtbiztos.

- De miért? Miért?

- Azért, mert ez egyik fiatal egyede a fajnak. Tudnia kell, hogy mit von maga után, ha egy kereskedő, akár csak véletlenül is megöl egy kölyköt. Azonkívül, ha odakerültünk, ahová akartunk, akkor egy nagyhatalmú bennszülött birtokán vagyunk. És lehetséges, hogy az ő sarjainak egyikével van dolgunk.

Így kerültek a raktárba. Óvatosan kiégették a kalitkát borító vastag anyag egyik részét, és amikor lenéztek, mindjárt megértették, hogy ilyen magasságból a legrás kész öngyilkosság. Összezúznák magukat a földön.

És akkor a kalitka mégegyszer megingott, majd ívet írva, megállt. Kereskedő az alsó sarokba gurult, és ott összehúzta magát. A takaró felemelkedett és fényár zúdult be. A kalitkánál most két ifjú bennszülött állt. „Külsőre alig térnek el a felnőtt példányoktól, noha sokkal kisebb termetűek” - gondolta Kutató.

Az ifjak zöld száracskák csomóját szuszakolták be a drótok közé, a nádéra emlékeztettek, s kellemes illatot árasztottak, de a száracskákhoz földcsomók tapadtak.

Kereskedő visszatántorodott, s rekedten mondta:

- Hát ezek mit csinálnak?

- Amennyire fel tudom mérni, megkísérlik az etetésünket, legalábbis ez holmi itteni fű.

A takarót visszahúzták, a kalitkát elengedték. Ismét lengett, de most a szárcsomóval a dróttjai között.

4.

Sovány a léptek zajára megremegett, de amikor kitűnt, hogy csak Rőt jött, örömeben felcsillant a szeme.

- Az már biztos, hogy körös-körül egy lélek sincs. Majd kinéztem a szemem - bizonygatta.

- Css... No, majd meglátjuk - felelte Rőt. - Fogjad, és dugd a kalitkába. Nekem haza kell sietnem.

- Hát ez mi? - Sovány kelleetlenül nyújtotta a kezét.

- Fasírt. Hát sohasem láttál vágott húst? Miért küldtelek haza? Ezt kellett volna hoznod, nem azokat a buta füveket.

Soványt sértette ez a hangnem.

- Honnan tudhattam volna, hogy nem eszik a füvet? És egyébként a fasírozott igazán nem ilyen. Az mindig celofánban van. Igen, meg a színe is más.

- Olyan hát, a városban. De itt mi magunk készítjük a vágott húst, és mielőtt kisütik, mindig ilyen a színe.

- Azt mondod, hogy ez nyers? - Sovány gyorsan elfordult.

Rőt felháborodott:

- Hát, már csak nem képezed, hogy főtt ételt esznek az állatok? Vidd csak, ne félj, nem esz meg. Mondom neked, alig van időnk.

- Miért? Mi történik a házban?

- Nem tudom. Az apám a te papáddal elment. Lehet, hogy engem keresnek. Lehetséges, hogy a szakácsnő megmondta nekik, hogy elloptam a darált húst. Itt nem találhatnak bennünket semmi szín alatt.

- Úgy vetted el a szakácsnőtől a húst, hogy nem is kérted?

- Ettől a ráktól? Hát persze. A papa engedelmével egyetlen csöpp vizet sem adna. Na, fogd már!
 Sovány elvette a jókora adag darált húst, bár libabőrös lett a háta. A pajta felé indult, Röt pedig sietve a ház felé futott.
 Röt, ahogy közeledett a felnőttek felé, lassított léptein, néhányszor mélyet lélegzett, hogy ne ziháljon, azután olyan arccal sétált apja felé, mint akinek rendben a szénája, semmi gondja.

- Egészséget, pap. Hallo, sir - köszöntötte őket.
 - Állj csak meg Röt, volna egy kérdésem - szólította meg az atya.
 Röt ártatlan arccal fordult Nagyiparos felé:
 - Tessék, pap?
 - A mama azt mondta, hogy ma igen korán keltél fel.
 - Nem nagyon, de egy kevéssel reggeli előtt.
 - Azt mondtad, hogy valami félriasztott az éjjel?
 Röt habozott a válasszal. De aztán beismerte:
 - Igen, uram.
 - Mi ébresztett fel?
 Röt semmiféle fondorlatot nem talált a kérdésben, ezért így válaszolt:
 - Pap, nem tudom. Először olyan volt, mintha mennydörgött volna, aztán mintha valami lezuhant volna.
 - Nem tudnád megmondani, hogy honnan jöttek a hangok?
 - Mintha a domb mögül hallottam volna.
 Ez igaz is volt, s ráadásul számára igen előnyös volt ez az igazság, mivel a domb éppen ellentétes oldalon volt, mint a pajta. Nagyiparos vendégére pillantott:
 - Ne sétáljunk el a dombhoz?
 - Kész vagyok rá - felelte Csillagász.
 Röt figyelte, hogyan távolodnak, megfordult s megpillantotta a csipkebokor mögül kikandikáló Soványt.
 - Gyere ide! - intett neki.
 Sovány kilépett a bokor mögül.
 - Mondtak valamit a húsról?
 - Nem. Úgy hiszem, semmiről sem tudnak. A dombhoz mentek.
 - Miért?
 - Honnan tudnám! Arról a mennydörgésről kérdezgettek, amit hallottam. Mondd csak, ették a húst az állatkák?
 - Hm - kezdte óvatosan Sovány -, megnézegettek, és mintha megszagolgatták volna.
 - Rendben van - mondotta Röt. - Azt hiszem, hogy végül is megesszik. Uram isten, valamit azért mégis enniük kell.
 Gyerünk a dombhoz, és nézzük meg, hogy mit szándékoznak tenni apáink.
 - Hát az állatkák?
 - Ne aggódj, minden rendben. Nem ülhetünk egész idő alatt mellettük. Adtál nekik vizet?
 - Persze. Megitták.
 - No látod. Gyerünk. Majd ebéd után benézünk hozzájuk. Van egy ötletem. Viszünk nekik gyümölcsöket. Ki nem kedveli a gyümölcsöt?
 Felfelé szaladtak a dombon. Röt, mint mindig, elől.

5.

- Azt gondolja, hogy a leszálló űrhajó dübörgését hallotta a fiú? - kérdezte Csillagász.
 - És ön mint gondolja?
 - Ha ez így van, akkor valószínűleg mind elpusztultak.
 - De lehetséges, hogy nem így történt - komorodott el Nagyiparos.
 - Ha pedig leszálltak, és nem pusztultak el, akkor hol vannak?
 - Ezen gondolkozni kell.
 Mindkettőjük arca elkomolyodott.
 - Nem értem önt - jegyezte meg Csillagász.
 - És ha ellenséges érzületűek?
 - Ó, nem! Beszéltem velük, ők...
 - Beszéltek velük! Feltételezhetjük, hogy ez csak terepfelmérés. És mi követi ezt? Behatolás?
 - De csak egyetlen hajójuk van, sir!
 - Ezt csak mondják. Mögötte egész flotta jöhet.
 - Már beszéltem önnek a méreteikről. Ők...
 - Ha a fegyverzetük felülmúlja a miénket, a nagyságuk egyáltalán nem fontos.
 - Erre nem is gondoltam.
 - Engem viszont a kezdet kezdetétől ez aggasztott - folytatta Nagyiparos. - Miután a levelét megkaptam, éppen emiatt voltam hajlandó találkozni velük. Nem azért, hogy valami számunkra is elfogadható kereskedelmi megegyezést kössék, hanem azért, hogy megtudjam igazi céljaikat. Nem tétéleztem fel, hogy elkerüljük a velünk való találkozást.
 Hirtelen körülnézett, és megkérdezte:
 - Hová is kerültünk? Az a véleményem, hogy a kutatásunk semmi eredményt sem ad.
 Csillagász azonban egy keveset előrébb ment, s rekedten megszólalt:
 - Nincs igaza, uram! Nézzen csak oda!

6.

Rőt és Sovány lopakodva követték a felnőtteket. A fiúkat az is segítette, hogy az apák elmerültek izgatott beszélgetésükben. Ám a fiúk nem tudták alaposan megnézni, hogy mit is keresnek az apák - zavarta őket a bozotos, amelyben rejtőzködniük kellett.

- Gyerünk! Nézz csak erre a dologra! Úgy csillog, mint az ezüst! - mondotta Rőt.

De az igazán izgatott Sovány volt. Belekapaszkodott pajtásába.

- Én tudom, hogy ez mi. Egy űrhajó. Az már biztos, hogy emiatt utazott ide a papám. A világ egyik legismertebb csillagásza, és a papád meghívta őt, hogy legyen jelen, amikor itt nálatok leszáll az űrhajó.

- Mít fecsegsz? Hiszen apámnak fogalma sincs róla, hogy ez mi is lehet. Ő csak azért jött ide, mert én mennydörgést hallottam erről. És ráadásul űrhajók pedig nincsenek.

- De igen is vannak! Legalább nézzed meg: nézd ezeket a kerek vackokat. Ezek a fűvókák. Azok pedig a rakétahajtóművek.

- Ezt honnan veszed?

Sovány felcsattant:

- Olvastam róla. A papámnak vannak könyvei. Vannak régi könyvei.

- Hm! Mindenfélét kitalálsz.

- Semmit sem találtam ki: az apám egyetemi tanár, könyvek nélkül nem élhet. Hiszen ez a munkája.

Egyre hangosabbra fordította a szót, Rőtnek vissza is kellett tartania.

- Elment az eszed? Azt akarod, hogy meghalljanak bennünket? - suttopta neheztelően.

- Jól van no, de azért ez mégiscsak űrhajó!

- Ide hallgass, Sovány, azt gondolod, hogy ez a hajó egy másik világból érkezett?!

- Lehetséges. Nézd csak, hogy a papám miként vizsgálja. Ha valami más lenne, nem érdeklődne iránta ennyire.

- Más világok! De hol vannak azok a más világok?

- Mindenütt. Vedd például a bolygókat. Néhányuk éppen olyan világ, mint a miénk. És lehetséges, hogy más csillagoknak ugyancsak vannak bolygóik. Az biztos, hogy a bolygók száma több trillió.

Rőt megsemmisültnek és megvertnek érezte magát. Csak ennyit tudott morogni:

- Megbolondultál!

- Márpedig ez azért is az! Majd én megmutatom, bebizonyítom!

- Hej, hová mész?!

- Megkérdem a papát. Remélem, hogy neki majd elhiszed. Elhiszed, hogy egy csillagászprofesszor csak tudja...

Felemelkedett.

- Hej, te bolond! Azt akarod tán, hogy meglássanak bennünket? - robbant ki Rőt. - De hiszen nem is gondolják, hogy itt vagyunk! Azt akarod, hogy faggatózzanak, és kiszedjék belőlünk az állatkákat?!

- Nekem minden mindegy. Azt mondtad, hogy elment az eszem...

- Eh, te árulkodó! De hiszen szavadat adtad, hogy senkinek sem fecsegsz.

- És nem is szándékozom beszélni. De ha most azonnal mindent megtudnak, akkor magad leszel abban a bűnös - hiszen te kezdted veszekedni, te mondtad, hogy bolond vagyok.

- Visszavonom, amit mondtam - nyögte ki kényszeredetten Rőt.

- No, akkor minden rendben.

Sovány egy kissé csalódott volt. Szeretett volna közelebb menni az űrhajóhoz, de esküjét nem szeghette meg.

- Nagyon is kicsiny ahhoz, hogy űrhajó legyen - jegyezte meg fitymálóan Rőt.

- Biztosan azért, mert felderítőhajó.

- Fogadnék, hogy a papádnak még csak belepillantania sem sikerült.

Sovány a saját érvelésében is gyenge pontnak tekintette ezt a pontot, s ezért elhallgatott.

Rőt felállt, szemmel láthatóan unta a kalandot.

- Tudod mit, gyerünk innen. Megvan nekünk a magunk dolga, és nem bámulhatunk egész napon át egy űrhajóra. Ha cirkuszosok akarunk lenni, az állatkáinkkal kell foglalkoznunk. Ez az első kötelesség egy cirkuszos számára. Gondoskodnia kell az állatairól. Márpedig én az szándékozom lenni - fejezte be méltóságteljesen.

- De, mit is akarsz tenni, Rőt? Elborítja őket a hús. Várj még egy kicsit - mondotta Sovány.

- De mire várjunk? És aztán a papád és a papám már menni akarnak, már itt az ebéd ideje. Sovány, egyáltalában nem szabad gyanút keltenünk, mert akkor mindjárt faggatni kezdenek bennünket. Hát sohasem olvastál detektívregényeket? Ha valami nagy vállalkozást eszeltél ki, és azt akarod, hogy rajta ne kapjanak, a legfontosabb - úgy cselekedni, ahogy mindenki szokott. Akkor senki sem gyanít semmit. Ez az első parancsolat.

- Jól van.

Sovány kelleetlenül, de felállt. Ebben a pillanatban a cirkuszosság gondolata ócskának és régimódinak tűnt a szemében, ha az ember a csillagász ragyogó karrierjével hasonlítja össze, és már nem tudta megérteni, hogyan is csatlakozhatott Rőt buta tervéhez. Lefelé ballagtak a dombon. Sovány, mint mindig, hátul kullogott.

7.

- Ami legjobban megdöbentett, az a munka minősége - jegyezte meg Nagyiparos. - Sohasem láttam ilyen konstrukciót.

- De mi van azokkal? - vágott közbe Csillagász. - Hiszen mind elpusztultak. Második hajó nem érkezik. Csak véletlenül fedezték fel, hogy élet van a bolygónkon.

- Az nyilvánvaló, hogy szerencsétlenség történt.

- A hajó szinte nem is sérült meg. Ha az utasai közül akár egyetlenegy is életben maradt, akkor a hajót kijavíthatnánk.

- Ha életben is maradtak, akkor sem lehet szó kereskedelmi kapcsolatokról, annyira mások, mint mi. Nagyon sok kényelmetlenség lenne. Így vagy úgy történt, de mindennek vége.

Bementek a házba, s Nagyiparos megkérdezte feleségét:

- Drágám, még nem kész az ebéd?

- Ó, nem. Látod... - Bizonytalanul pislogott Csillagászra.

- Mi történt? - kérdezte Nagyiparos. - Miért hallgatsz? Azt hiszem, hogy a vendégünk megbocsát nekünk.

- Nagyon kérem, ne legyenek tekintettel rám - motyogta Csillagász, és észrevétlenül a szoba legtávolabbi sarkába vonult.

- Drágám, a szakácsnők igen ingerült - suttogta sietősen s halkán az asszony. - Egész reggel könyörögtem neki, és becsületszavamra nem tudom, hogy miért is tette ezt Rőt.

- Mire vetemedett?

- Majdnem az egész darált húst elvitte - mondta az asszony.

- És megette?

- Nem, remélem, hogy nem, hiszen még nyers volt.

- De hát akkor mire kellett neki?

- Elképzelni sem tudom. Csak reggelinél láttam a fiút. A szakácsnő dühöng. Észrevette, amint kiosont a konyhából, a táliban szinte nem is maradt hús. Már pedig délre szánta a vágott húst. Ismered a szakácsnőt. Másik ételt kellett készítenie, ez pedig annyit jelent, hogy egész héten nem lesz nyugtom tőle. Drágám, beszélj Röttel, és biztosítsd, hogy többé az orrát se dugja be a konyhába. Okvetlenül kérjen bocsánatot a szakácsnőtől.

- De ez már igazán tűrhetetlen! A szakácsnő nálunk szolgál, és ha mi nem panaszkodunk a menüváltás miatt, akkor mi kell még neki?

- Dupla munkája volt. Már az elmenésről beszél. Hol lehet manapság jó szakácsnőt találni? Emlékezzél, hogy mennyit kellett vesződnünk, mielőtt belépett.

Ez erős érv volt.

- Alkalmasint igazad van - jelentette ki Nagyiparos. - Beszélek a fejével, ahogy megérkezik.

- Már itt is van.

Rőt a következő szavakkal lépett be nagy vidáman a házba.

- Azt hiszem, hogy éppen jókor jöttem az ebédhez. - Apjára nézett, azután az anyjára, s nyomban gyanakodni kezdett. - Először is megyek mosdani - mondotta, és indult a másik ajtó felé.

- Várj csak, fiacskám - állította meg Nagyiparos.

- Uram?

- A kis barátod hol van?

- Mindjárt itt lesz biztosan - felelte gondtalan hanyagsággal Rőt. - Együtt sétálgattunk ugyanis, azután körülnéztem és nem találtam. - Ez igaz volt, s Rőt szilárd talajt érzett maga alatt. - Mondtam neki, hogy véleményem szerint itt az ebéd ideje; azt is mondtam, hogy haza kell mennünk; ő pedig helyeselt. És elindultam, és amikor már a patak mellett jártam, körülnéztem, de...

Ezt a szónoklatot Csillagász szakította félbe, feltekintve az újságból, amelyet éppen lapozgatott:

- Egyáltalán nem aggódom a fiacskám miatt. Van kobakja. Ne várjuk meg az ebédrel a haszontalant.

- Éppenséggel várhatunk rá, hiszen az ebéd még úgy sem kész, doktor. - Nagyiparos ismét fiához fordult. - És őszintén szólva azért nem kész, fiacskám, mert a szakácsnő valamivel nem számolhatott. Nincs valami mondanivalód?

- Uram?

- Bármennyire is undorodom tőle, de ki kell deríteni az igazságot! Miért vetted el a megdarált húst?

- A megdarált húst?

- Igen, a megdarált húst.

- No, mert egy kicsit... - kezdte volna Rőt.

- Éhes voltál? - segítette az apa. - És nyers húsrá támadt gusztusod?

- Nem, uram. De valamiért szükségem volt rá.

- És mégis miért?

Rőt hallgatott, keserves arcot vágott.

Ekkor Csillagász ismét beavatkozott:

- Ha megengedik, hogy én is közbe szóljak, akkor emlékeztetni szeretném önt arra, hogy reggeli után a fiam bejött, s azt kérdezte: mit esznek az állatok.

- Ó, igaza van! Milyen buta vagyok, hogy erről elfeledkeztem. Hallgass ide, Rőt. Azért vetted el a húst, hogy egy szelídített állatodnak add?

Rőt csak nagy nehezen tudta elnyomni méltatlankodását.

- Azt akarjátok mondani, hogy Sovány ide jött, s árulkodott, beárulta, hogy állatom van? Idejött, és fecsegett?! Igen?! Azt, mondta, hogy állatkám van?!

- Nem. Ezt nem mondta, hanem egyszerűen csak megkérdezte: mivel táplálkoznak az állatok. Ez volt az egész. És egyébként is, ha megígérte, hogy nem árul el, akkor azt nem is tette. Saját butaságod árult el - kérés nélkül elvetted a megdarált húst, ez árult el. Ezt tolvajlásnak nevezik. Most pedig felelj kertelés nélkül. Van állatod?

- Igen, sir.
Alig hallható suttogással mondotta ezt.
- Na, jól van! Meg kell szabadulnod tőle. Értetted?
- Azt akarod mondani Rőt, hogy ragadozó állatod van? - szólt közbe az anya - de hiszen megharaphat, és akkor könnyen vérmérgezést kaphatsz.
- Egészen parányicska - nyöszörögte Rőt remegő hangon. - Ha megérintjük, megböjkük őket, alig-alig mozognak.
- Mozognak? Hány van belőle?
- Kettő.
- Hol vannak?
Nagyiparos megsimította felesége kezét.
- Ne kínozd a gyermeket - mondotta halkán, kérlelően. - Ha megígéri, hogy megszabadul tőlük, akkor meg is teszi, és ez már büntetésnek is elegendő.
Ezzel mind Rőtöt, mind az állatkákat igyekezett kiverni a fejéből.

8.

Az ebéd már végefelé járt, amikor Sovány berontott az ebédlőbe. Egy pillanatig zavartan álldogált, azután szinte hisztérikusan felkiáltott:

- Beszélnem kell Rőttel! Mondanom kell neki valamit!
Rőt rémülettel nézett rá. Csillagász meg türelmetlenül szólt a fiúra:
- Fiam, meglehetősen nevetlen vagy. Megvárakoztattál bennünket.
- Bocsáss meg papa.
- Ó, ne haragudjon a legénykére - mondotta Nagyiparos felesége. - Ha akar, hát beszéljen Rőttel, az ebéd megvárja őket.

- Kettesben kell beszélnem Rőttel - makacskodott Sovány.
- No ebből elég, elég legyen - mondotta Csillagász rejtett bosszankodással. - Ül le!
Sovány engedelmeskedett, de étvágytalanul evett, és csak akkor gyúrt le egy-egy falatot, ha valaki ránézett.

- Rőt elkapta pillantását, s csöndesen kérdezte:
- Megszöktek az állatkák?

Sovány fejét rázta, és suttogta:
- Nem ez...

Csillagász szigorú pillantást vetett rá, mire Soványnak torkán akadt a szó.

Alighogy az ebéd, véget ért, Sovány kisurrant a szobából, s Rőt, akit észrevétlenül maga után hívott, követte.

Hallgatva mentek a patakig. Ott Rőt hirtelen szembe fordult kísérőjével.

- Mondd csak, mi a fene jutott az eszedbe, miért mondtad meg a papámnak, hogy mi állatokat etetünk?
- De hiszen nem mondtam. Csak azt kérdeztem, mivel etetik az állatokat - tiltakozott Sovány. - Ez pedig nem jelenti azt, hogy *mi* etetjük őket. És egyébként is nem ez a dologban a lényeges, Rőt.

Ám Rőt még nem bocsátotta meg a sérelmet, amely érte.

- Aztán meg hová vesztél el? Azt gondoltam, hogy hazamentél. Szerintük úgy tűnt, mintha én lennék benne a bűnös, hogy nem találalak meg.

- Ha egy pillanatig hallgatsz, akkor igyekszem mindent megmagyarázni. Eddig még nem engedtlél szóhoz jutni.

- No, gyerünk, pakolj ki, ha van kipakolnivalód.

- Visszamentem a hajóhoz. A szüleink már nem voltak ott, de én meg akartam nézni ezt a tárgyat.

- Ez nem úrhajó - mondotta mogorván Rőt, aki nagyon is türelmetlenné vált.

- Márpedig éppenséggel az. Be is nézhet az ember a világitóablakokon át. Be is néztem, és ott bent mind halottak. - Nagyon sápadt volt. - Egytől egyig mind halottak.

- Kik halottak?

- Hát az állatkák! - kiáltott fel Sovány. - Ugyanolyanok, mint a mieink. De hát nem állatkák ezek, hanem egy másik bolygó lakói.

Rőt egy pillanatig döbbenetben állt, mintha sóbálvánnyá vált volna. Annyira őszinte volt barátja izgalma, hogy nem is próbált kételkedni Sovány szavainak igaz voltában. Csak ennyit mondott:

- Jé!

- Ez van. Most mit tehetünk? Bizony, ha megtudják, alaposan megszidnak bennünket!

Sovány csak hideglelősen vacogott.

- Tán a legokosabb, ha szabadon engedjük őket? - kérdezte Rőt.

- Árulkodni fognak ránk.

- De hiszen nem tudnak beszélni a mi nyelvünkön. Hiszen más bolygóról valók.

- Nem! Tudnak beszélni velünk. Emlékszem, hogy a papa egy ízben a mamával beszélgetett, és nem tudta, hogy a szobában vagyok. Azt mondotta, hogy vannak jövevények, akik egyetlen szó nélkül is tudnak beszélni. Mintha valami telepátiról beszélt volna. Azt gondoltam, hogy csak fantáziál.

- Igen... Jé!... Vagyis, ejha! - Rőt Soványra bámult. - Akkor nincs baj, figyelj csak rám. A papám megparancsolta, hogy szabaduljak meg az állatoktól. Gyerünk, ássuk el őket, vagy dobjuk be őket a patakba valahol.

- Ezt parancsolta neked?

- Rákényszerített, hogy bevalljam a dolgokat, majd azt mondta: „Meg kell válnod tőlük”. Már pedig azt kell tennem, amit parancsolt! Hiszen az atyám!

Sovány úgy érezte, hogy kisebb kőszikla gördült le a szívéről. Ez a parancs kiváló megoldást kínált az adott helyzetből való kimászáshoz.

- Gyerünk egyenesen hozzájuk, s előzzük meg őket. Ha megtalálják ezeket, lesz haddelhadd!
Bizonytalan látomásoktól kábán szaladtak a pajtához.

9.

Egész más dolog „embert” látni bennük. Mint állatok érdekesek és figyelemre méltóak voltak, de mint emberek, borzalmasak! Korábban kicsiny kifejezéstelen pontoknak látták a szemüket, most kiderült, hogy nyilvánvaló rosszindulattal követi ez a látószerv Rőtöt és Soványt.

- Hangokat adnak ki - suttofta Sovány.

- Bizonyára beszélnek vagy valami ilyesfélét tesznek - állapította meg Rőt.

Mulatságos, hogy korábban is hallották ezeket a hangokat, de nem tulajdonítottak nekik jelentőséget. Rőt nem mozdult helyéről. Sovány is csak állt.

A ponyvát hátradobták, és egyszerűen csak figyelték a lényeket. Sovány észrevette, hogy az állatkák nem nyúlnak a darált húshoz.

- És most mit fogsz csinálni? - kérdezte Sovány.

- Hát te?

- Te találtad őket!

- Most rajtad a sor.

- Nem! Te találtad őket! Mindennek te vagy az oka. Én csak megfigyeltem a dolgokat.

- De hiszen, te velem együtt... De hiszen nem visszakozhatsz!

- Lényegtelen, te találtad őket. Amikor idejönnek keresni bennünket, akkor is ezt mondom.

- Hagyd abba - kérte dühösen Rőt, de arra gondolva, hogy mi vár rájuk, elragadta a félelem, s a kalitka ajtajához nyúlt.

- Állj! - kiáltott fel Sovány.

- Mi ütött beléd? - kérdezte Rőt.

- Valami vas van, vagy ahhoz hasonló az egyiknél.

- Hol?

- Ott. Már korábban is láttam, de azt gondoltam, hogy az egyik testrésze. De ha emberek ezek, akkor ez dezintegrátor is lehet.

- Hát az mi?

- A régi könyvekben olvastam róla. Az űrhajókban az emberek többségének dezintegrátora van. Ezt rád fogják, és te elemeidre hullasz, vagyis ez olyan aprítófegyver-féle.

De hiszen eddig nem fogták ránk - ellenkezett Rőt, de egyre jobban nyugtalankodott.

- Lényegtelen. Nem akarok itt álldogálni és megvárni, amíg részeimre, atomjaimra bontanak. Hívom a papát.

- Eh, te gyáva! Nyomorult gyáva féreg!

- Legyek csak az! Úgy nevezhetsz, ahogy akarsz, de ha most megérinted őket, akkor szétbontanak. Várj csak, s meglátod mi lesz, úgy kell neked!!!

A lefelé vezető keskeny csigalépcső felé indult, de a lépcsőfordulón megállt, visszatántorodott.

A lépcsőn, nehezen szuszogva Rőt anyja kapaszkodott fel.

- Rőt, hej! Rőt! Fent vagy? Ne próbálj elrejtőzni. Tudom, hogy ott vannak. A szakácsnő megleste, hogy hová szaladtál a hússal.

- Csókolom mama! - kiáltott remegő hangon Rőt.

- No, mutasd csak ezeket az undorító állatkákat. Azt akarom, hogy a jelenlétemben, de nyomban itt szabadulj meg tőlük.

Mindennek vége! Rőt, noha tudta, hogy büntetés fenyegeti, mégis érezte, hogyan gördül le róla az egyre súlyosbodó teher. Végző soron legalább nem neki magának kell döntésre jutnia.

- Mam, itt vannak. Nem csináltam nekik semmit, mam. Nem tudtam! Egészen olyannak tűntek, mint holmi kis állatkák, és azt gondoltam, megengeded, hogy megtartsam őket, mama. Nem vettem volna el a húst, de hát a füvet és a leveleket nem ették, és megfelelően jó diót, mogyorót nem találtunk, bogyókat sem. A szakácsnő pedig nekem sohasem ad semmit, vagy kunyerálnom kellett volna tőle, de hiszen nem tudtam, hogy ez ebédre...

Rémülettől eltelve egyre csak beszélt, s nem jutott el a tudatáig, hogy az anya a kalitkára mered, és nem is hallva azt, amit a fia hadar, vékony és átható hangon sikítóz.

10.

Csak egy lehetőségünk van. El kell őket temetni minél csendesebben. Kár lenne lármát csapni - mondotta Csillagász, de ekkor sikoltozást hallottak.

Az anya egész úton rohant, s még akkor sem tért egészen magához, amikor megállt mellettük. Férfijének csak néhány perc elteltével sikerült magához térítenie.

Végül kinyögte:

- A pajtában vannak. Nem tudom, hogy mifélek. Nem!... nem...

Nagyiparos arra készült, hogy előremegy, de az asszony útját állta.

- Nem, nem mehetsz! Menjen az egyik szolga fegyverrel! Mondhatom neked, hogy életemben sem láttam ilyesmit. Kicsiny, borzalmas lények... sz... sz... képtelen vagyok leírni őket! És ha csak eszembe jut, hogy Rőt megérintette őket, s megkísérelte az etetésüket. Megfogta őket, s hússal etette.

- Csak éppen... - kezdte Rőt.

De Sovány hozzátette:

- Ez nem...

- No, gyerekek, ti már elég rossz fát tettetek a tűzre a mai napon! - mondotta Nagyiparos. - Mars haza! Egy szót se többet! Bármit is mondtok, nem érdekel. Amikor már mindennek vége lesz, akkor meghallgatunk benneteket, ami pedig téged illet, Rőt, magam gondoskodom róla, hogy megbüntessenek.

A feleségéhez fordult:

- Bármilyenek ezek az állatok, meg kell őket semmisíteni.

Ám, amikor a fiúk már kellő távolságban voltak, még hozzátette sokkal-sokkal lágyabban:

- Nyugodj meg, drágám, a gyerekek épek, egészségesek, s nem tettek semmi szörnyűt. Csak egyszerűen új szórakozást találtak.

- Bocsásson meg... asszonyom, de nem tudná... leírni ezeket az állatokat? - kérdezte akadozó hangon Csillagász.

Az asszony csak fejét rázta. Képtelen volt beszélni.

- Nem tudná megmondani nekem...

- Segítséget kell nyújtanom neki! Bocsásson meg - kért elnézést Nagyiparos.

- Csak egy percre. Kérem szépen, a felesége azt mondotta, hogy korábban sohasem látott ilyen állatokat. Az biztos, hogy nem gyakran bukkannak ilyen páratlan állatokra.

- Kérem, ez a pillanat nem alkalmas kérdése megvitására.

- Hacsak ezek a páratlan állatok nem éppen az elmúlt éjszaka szálltak le.

- Mire gondol?

- Arra, uram, hogy azonnal a pajtába kell sietnünk!

Nagyiparos néhány pillanatra rámeredt, aztán megfordult, és a pajta felé rohant. Csillagász pedig követte. A rohanókat halkuló sikoltozás kísérte.

11.

- Nagyiparos rájuk meredt, azután tekintetét Csillagászra vetette, majd ismét őket nézte.

- Ezek ők?

- Ők - mondotta Csillagász. - Nincs kétségem felőle, hogy mi ugyanolyan visszataszítónak tűnünk az ő szemükben, mint amilyenek mi látjuk őket.

- Mit mondanak?

- Olyasmit, hogy igen kényelmetlenül vannak, kimerültek és betegek, s azt is, hogy a leszállásnál nem sérültek meg súlyosan, s a gyerekek jól bántak velük.

- Jól bántak velük! Elfogták őket, kalitkába dugták, fűvel és nyers hússal etették! Mondja csak, én is tudnék beszélni velük?

- Ehhez idő kell. Egy hullámhosszra kell hangolódnia velük. De lehetséges, hogy nem azonnal tudja majd venni a jelzéseket.

Nagyiparos kísérletet tett. Arca grimaszba torzult az erőfeszítéstől, csak egyetlen gondolatot igyekezett sok-sok esetben sugározni: „A fiúcskák nem tudták, hogy önök kik.”

És hirtelen egy mondat villant fel az agyában: „Mi ezt remekül megértettük, és éppen ezért nem támadtuk őket.”

- Támadtuk őket? - a töprengésbe merült Nagyiparos ezt fennhangon ismételte meg.

„Természetesen - jött a gondolati válasz. - Hiszen van fegyverünk.”

Az egyik visszataszító lény felemelte a fém tárgyát, és a kalitka tetejében meg a pajta tetejében hirtelen egy megszenesedett szélű nyílás jelent meg.

„Reméljük - sugározták a lények -, hogy a tető kijavítása nem okoz majd nehézségeket.”

Nagyiparos érezte, hogy letért a hullámhosszról. Csillagászhoz fordult.

- És ilyen fegyverrel a kezükben hagyták magukat elfogni, s kalitkában tartani? Nem értem.

Nyugodt választ kapott:

„A gondolkodó lények gyermekeit sohasem bántjuk.”

12.

Esteledett. Nagyiparos egészen elfeledkezett a vacsoráról.

- Hisz abban, hogy a hajó repülni fog? - kérdezte.

- Ha így mondták, akkor tud repülni - felelte Csillagász. - Remélem, hogy hamarosan visszatérnek.

- És amikor visszatérnek hozzánk, akkor teljesítem a megállapodást - mondotta energikusan Nagyiparos. - Sőt még többet is; eget-földet felforgatok, csak hogy az egész világ elfogadja s megismerje őket. Nem volt igazam, doktor! Az olyan lények, akik nem okoztak bajt a gyermekeknek, noha azok szó szerint arra szorították őket, hogy ezt tegyék, megérdemlik, hogy elragadtatással fogadják őket. De tudja, valamiről nekem nagyon nehéz beszélnem...

- Miről?

- Hát a gyerekekről. Az ön és az én fiamról. Majdhogynem büszkélkedem velük. Elfognak ilyen lényeket, elrejtik, táplálják őket, vagy legalábbis megkísérik a táplálásukat. Ez megdöbbenő. Rőt elmesélte nekem, hogy kigondolta: majd cirkuszi fellépésre használja őket. Gondolja csak el.

Csillagász pedig csak ezt válaszolta:

- Fiatalság!

13.

- Hamarosan startolunk? - kérdezte Kereskedő.

- Fél óra múlva - felelte Kutató.

Magányos útra indulnak. A legénység többi tagja, mind a tizenheten elpusztultak, s hamvaik itt maradnak ezen az idegen bolygón. A visszaútra sérült hajón indulnak, s kézzel kell irányítaniuk, csak a saját erejükre támaszkodva.

- Nagyon jó, hogy nem bántottuk ezeket a fiúkat - jegyezte meg Kereskedő. - Igen hasznot hajtó, nagyon jövedelmező üzletet kötöttünk.

„Üzletet” - gondolta Kutató.

- Arra készülnek, hogy elkísérjenek bennünket - mondotta Kereskedő. - Egytől egyig.

- Nem fenyegeti őket veszély.

- De milyen visszataszító a külsejük, nemde?

- Ámde a belső világuk annál elbájolóbban megnyerő. Abszolút barátságos érzelműek.

- Ha csak látod őket, ezt éppen nem mondanád. Íme az a fiatal, aki elsőnek szedett fel bennünket...

- Rőtnek nevezik.

- Furcsa név egy szörnyetegnek. Nevetséges. Úgy tűnik, hogy komolyan lehangolja az elrepülésünk. Csak éppen azt nem értem meg, hogy miért. Mintha valamitől megfosztottuk volna. Nem nagyon értem.

- Cirkusz - válaszolta röviden Kutató.

- Mit? Miért? Iszonyú szemérmőség!

- De hát miért is ne gondolta volna? Mit tennénk mi magunk, ha mi találtuk volna őt egy földi réten, amint alszik: vörös fogókarok, hat láb, pseudopodiumok, vagyis állábak és más hasonló dolgok?

14.

Rőt nézte, hogyan repül el a hajó. Vörös fogókarjai - becenevét ezek alapján kapta - még ingadoztak, hajladoztak, kifejezve az elvesztett remény okozta mélységes fájalmát, és lábain levő szemecskéi tele voltak sárgás kristályokkal, a mi földi könnyeink megfelelőivel.

(Univerzum, 1974-75)